

هماتوم‌های اپیدورال خود به خودی (اسپونتانه) نخاع: گزارش یک مورد و بررسی متون

دکتر امیرعباس قاسمی¹

تاریخ دریافت 89/10/17، تاریخ پذیرش 89/12/5

چکیده

هماتوم اپیدورال خود به خودی (اسپونتانه) نخاع یک اختلال نادرولی به شدت ناتوان کننده است. تشخیص سریع و فوری برای اقدام عاجل بسیار ضروری است، چرا که تاخیر در تشخیص می‌تواند باعث افزایش مرگ و میر گردد. مورد گزارش یک مرد 56 ساله است که متعاقب احساس درد شدید و ناگهانی در ناحیه گردن و بین دو کتف دچار ضعف اندام‌های تحتانی و احتباس ادراری گردید، بیمار سابقه عمل جراحی قلب جهت تعویض دریچه و مصرف طولانی وارفارین داشته است. MRI در (تصویر برداری مغناطیسی تقویت شده) شواهد یک ضایعه اپیدورال در خلف نخاع توراسیک (سینه‌ای) در تراز T1 تا T7 مشاهده شد. در یافته‌های آزمایشگاهی نکته قابل ذکر نسبت طبیعی شده بین‌المللی (INR=5) بوده است. بیمار بلافاصله تحت عمل جراحی لامینکتومی دکمپرسیوتوراسیک قرار گرفت، که هماتوم اپیدورال تخلیه شد و ضایعه دیگری مشاهده نشد. 4 ماه بعد از عمل جراحی بیماری کمک عصا قادر به راه رفتن بود. هماتوم اپیدورال خود به خودی (اسپونتانه) نخاع به عنوان یک علت نادر در بین ضایعات دارای افزایشی بر روی نخاع مطرح است که نیاز به تشخیص فوری و اقدام سریع جراحی دارد تا عوارض ناشی از آن به حداقل برسد. پیش آگهی نورولوژیک (عصبی) در بیماران به شدت درگیری عصبی قبل از عمل جراحی و نیز مدت زمان بین شروع علائم و زمان جراحی، اندازه هماتوم و وجود ادم (ورم) در نخاع دارد.

کلید واژه‌ها: هماتوم، خود به خودی، نخاع، اپیدورال، مرور متون

مجله پزشکی ارومیه، دوره بیست و دوم، شماره اول، ص 74-71، فروردین و اردیبهشت 1390

آدرس مکاتبه: ارومیه، مرکز آموزشی درمانی امام خمینی (ره)، بخش جراحی اعصاب، تلفن: 04413457286

Email: dr.amirghasemi@ymail.com

مقدمه

اختلالات انعقادی، ناهنجاری‌های عروقی و داروها مطرح می‌باشند (3).

گزارش مورد

مرد 56 ساله‌ای به واسطه احساس درد شدید در ناحیه گردن و بین دو کتف ابتدا به اورژانس مراجعه می‌کند که پس از اقدامات اولیه با تجویز مسکن مرخص می‌شود، اما چند ساعت بعد بیمار با ضعف اندام‌های تحتانی و احتباس ادرار مجدداً به بیمارستان مراجعه می‌نماید که در شرح حال تنها نکته مثبت سابقه عمل جراحی قلب جهت تعویض دریچه و مصرف وارفارین بوده است. معاینه اندام‌های فوقانی مشکلی نداشت، ولی اندام‌های تحتانی فلج شل² داشت و بیمار قادر به ایستادن و راه رفتن نبود و ضعف در پای راست از پای چپ

هماتوم‌های اپیدورال خود به خودی (اسپونتانه) نخاع یک اختلال نادرولی بالقوه ناتوان کننده است. میزان بروز آن براساس هولتاس و همکارانش یک مورد به ازای هر یک میلیون نفر است (1). از زمانی که Blauby اولین مورد این بیماری را در سال 1808 معرفی کرد تاکنون 400 مورد از آن در منابع مختلف گزارش گردیده است (2). به واسطه نادر بودن و علائم غیرمعمول تشخیص فوری موارد آن مشکل است. شروع علائم به صورت درد گردن و کمر است که اغلب گنگ و مبهم ظاهری گردد تا این که علائم و نشانه‌های فشار بر روی نخاع خود را نشان دهد. اگرچه برخی از مؤلفین با درمان غیرجراحی نتایج رضایت بخشی را در برخی از بیماران مشاهده کرده‌اند، اما اکثریت درمان فوری با جراحی را توصیه می‌نمایند (1). علت وقوع این هماتوم دقیقاً روشن نیست ولی مواردی از قبیل

¹استادیار جراحی اعصاب، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

²flaccid paraparesis

شدیدتر بود به صورتی که قدرت عضلانی در پای راست در عضلات پروگزیمال 5 (ابتدائی) /2 و عضلات دیستال (انتهایی) 1/5 و در پای چپ در عضلات پروگزیمال (ابتدایی) 3/5 و در عضلات دیستال (انتهایی) 2/5 ثبت گردید. معاینه حسی یک کاهش حس (شکل 1 تا 3).

توراسیک در مورد بیمار انجام شد که یک ضایعه ایدورال در تراز T1 تا T7 با حداکثر اثر فشاری در تراز T1 تا T4 را آشکار کرد (شکل 1 تا 3).

شکل شماره (۱): سکانس T1 از MRI ناحیه سرویکوتوراسیک (گردنی سینه‌ای) ضایعه ایدورال را در ترازهای T7 تا T1 نشان می‌دهد که ایزوتا هیپرسیگنال است و حداکثر اثر فشاری آن در تراز T1 تا T4 است (مقطع ساژیتال).

شکل شماره (۲): سکانس T2 از MRI ناحیه سرویکوتوراسیک (گردنی سینه‌ای) ضایعه ایدورال را در ترازهای T1 تا T7 نشان می‌دهد که هیپرسیگنال است (مقطع ساژیتال).

شکل شماره (3): مقطع اگزیکال از سکانس T2 نشان دهنده ضایعه اپیدورال است که در خلف نخاع قرار گرفته و دارای اثر فشاری واضح بر روی نخاع است.

باعث افزایش بر روی نخاع می‌گردد خود را نشان خواهند داد (5،4). این اختلال چنانچه به موقع تشخیص داده نشده و درمان نشود می‌تواند باعث نقص عصبی دائمی و حتی مرگ بشود (6). اکثریت موارد این هماتوم‌ها در تراز توراسیک (سینه‌ای) و بعد سرویکال تحتانی (پایینی گردن) قرار می‌گیرند (7)، در 86 درصد موارد در خلف نخاع واقع می‌شوند (7). به دلیل قرارگیری هماتوم در محل خلفی جانبی (پوسترولترال) نخاع اکثریت مؤلفین شبکه وریدی اپیدورال را منبع خون‌ریزی می‌دانند (8)، ولی برخی دیگر هم خون‌ریزی شریانی را مطرح می‌نمایند چرا که فشار اینتراتکال (داخل نخاع) از فشار وریدهای اپیدورال بیشتر است (9). گرچه برخی از مؤلفین نتایج خوبی را با درمان غیرجراحی در گروهی از بیماران مشاهده کرده‌اند، ولی تخلیه هماتوم با جراحی همچنان به عنوان روش انتخابی درمان این ضایعات است (4،5). بهترین روش تشخیصی برای این ضایعات MRI است. صرف نظر از موارد ایدیوپاتیک (با علت ناشناخته)، برخی از عوامل زمینه ساز شامل مصرف داروهای ضد انعقاد-ناهنجاری‌های عروقی- اختلالات

در بررسی‌های آزمایشگاهی روتین یافته غیرطبیعی $INR=5^1$ بود که بلافاصله اقدام به اصلاح آن شد، سپس بیمار به اتاق عمل منتقل و تحت عمل جراحی قرار گرفت که در حین عمل جراحی هماتوم اپیدورال با افزایش واضح بر روی نخاع وجود داشت که تخلیه شد و پاتولوژی دیگری یافت نشد. بعد از عمل جراحی در ویژگی‌های فالوآپ (معاینات بعدی) که تا چهار ماه ادامه داشته است بیمار تا حدی که بتواند با عصا بایستد بهبودی نشان داده است.

بحث

هماتوم‌های اپیدورال خود به خودی نخاع یک اورژانس در رشته جراحی اعصاب محسوب می‌گردد که نیاز به تشخیص سریع و درمان فوری دارد. اغلب بیماران با درد گردن و کمر مراجعه می‌نمایند که بعد از آن علائم عصبی نظیر هر توده فضاگیر که

¹ International Normalized Ratio

انجام شود پیش آگهی بهتر خواهد بود (7). اگرچه برخی به رایین باورند که پیدایش سریع نقص عصبی پیش آگهی را بدمی نماید ولی دیگران ارتباطی بین سرعت پیدایش نقص عصبی و پیش آگهی قائل نیستند (5).

نتیجه گیری

هماتوم اپیدورال خود به خودی نخاع یک اختلال نادر می باشد که نیاز به تشخیص و درمان فوری دارد. بیمار ما اگرچه 48 ساعت بعد از شروع علائم تحت عمل جراحی قرار گرفت ولی در طی چهار ماه بعد از عمل جراحی بهبودی قابل ملاحظه‌ای نشان داد. پیش آگهی بیماران بعد از عمل جراحی به شدت نقص عصبی قبل از عمل جراحی، اینتروال بین شروع علائم و جراحی، ادم نخاع و سایز هماتوم دارد. هرچه که بیماران قبل از عمل جراحی نقص عصبی کم‌تری داشته باشند پیش آگهی بهتری دارند.

انعقادی ارثی می‌باشند (10). پیش آگهی نورولوژیک در بیماران به شدت درگیری عصبی قبل از عمل جراحی، اینتروال (دوره زمانی) بین شروع علائم و جراحی، سایز (اندازه) هماتوم و وجود ادم (ورم) در نخاع دارد (5). در بررسی 330 مورد هماتوم اپیدورال خود به خودی نخاع برخی از مؤلفین نتیجه گرفتند بیماران که قبل از عمل جراحی دچار فلج کامل باشند احتمال آن که بعد از عمل همچنان فلج باقی بمانند بسیار زیاد است (5). سایر مطالعات بیانگر آن است که چنانچه بیماران قبل از عمل نقص عصبی کامل داشته باشند هیچ‌کدام به حالت طبیعی نمی‌رسند (7). بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که بهبودی بیماران بعد از عمل جراحی به شدت درگیری عصبی آن‌ها دارد و هرچه قبل از عمل نقص عصبی شدید تر باشد پیش آگهی هم بدتر خواهد بود. آنچه هم اکنون مشخص است این است که هرچه فاصله شروع علائم تا عمل جراحی کوتاه‌تر باشد، به خصوص اگر ظرف 24 ساعت اول عمل جراحی

References

- Zhan L, Qingfang J, Jianguo X, Xiang W, Sanzhong L, Chao You. Spontaneous spinal epidural hematoma: analysis of 23 cases. *Surgical Neurology* 2008; 69 (3):253-260.
- Cohen JE, Ginsberg HJ, Emery D, Schwartz ML. Fatal spontaneous spinal epidural hematoma following thrombolysis for myocardial infarction. *Surg neurol* 1998;49:520-23.
- Liao CC, Lee ST, Hsu WC, Chen LR, Lui TN, Lee SC. Experience in the surgical management of spontaneous spinal epidural hematoma. *J Neurosurg*. 2004;100:38-45.
- Hussenbocus SM, Wilby MJ, Cain C, Hall D. Spontaneous spinal epidural hematoma: a case report and literature review. *J Emerg Med*. 2009 Jan 5.
- Groen RJ, Van Alphen HA. Operative treatment of spontaneous spinal epidural hematomas: a study of the factors determining postoperative outcome. *Neurosurgery* 1996;39:494-508.
- Dinsmore AJ, Leonard RB, Manthey D. spontaneous spinal epidural hematoma: a case report. *J Emerg Med* 2005; 28:423-26.
- Shin JJ, Kuh SU, Cho YE. Surgical management of spontaneous spinal epidural hematoma. *Eur Spine J* 2006;15:998-1004.
- Groen RJ. Non-operative treatment of spontaneous spinal epidural hematomas: a review of the literature and comparison with operative cases. *Acta Neurochir (Wien)* 2004;146:103-10.
- Beatty R, Winston K, spontaneous cervical epidural hematoma: a consideration of etiology. *J Neurosurg* 1984;61:143-48.
- Baba Y, Tsuboi Y, Fujino Y. Extended spontaneous spinal epidural anterior hematoma over multiple spinal segments: a case report. *Rinsho Shinkeigaku* 2000; 40:566-70.
- Shimada N, Sugawara T, Itoh Y. Four cases of spontaneous spinal epidural hematoma (japanese). *No shinkei Geka* 2005;33:163-68.